

NOVADNIEKS

SESTDIEN,
1990. gada 30. jūnijs

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 77 (5081)
Maksas 3 kap.

□ Kolhozā «Rožupe» lopbarības sagatavošanu uzsāka jau pirms Jāņiem. Zāle augusi labi, lielās platībās iesēts āboliņš, kura lauki priecēt priecē acis.

Mehanizatori šobrīd strādā abos iecirkņos. Šīs nedēļas sākumā jau bija piepildīta viena skābsiena un viena skābbarības ivertne, kopā tajās ielikta 910 tonnas zāļās masas. Pēdējās dienās zāli lika vēl divās tranšējās. Pirms Jāņiem saimniecībā sagatavoja arī 75 tonnas sienu, bet šonedēļ, izmantojot labvēlīgo laiku, galvenā uzmanība tika veltīta tieši šīs lopbarības sagādāšanai.

Kolhoza priekšsēdētājs Jānis Pastars pastāstīja, ka visi mehanizatori strādājot cēnīgi, bet sienu sagatavošanā pietrūkstot darba roku, tāpēc visi, kam ir atvairinājums vai kāds cits vaļs brīdis, varot braukt rožupiešiem talkā.

ATTĒLOS: Kazimirs Pundurs un Aivars Zalāns pie Līču fermas nobīlētāja pirmo skābsiena ivertni; mehanizators Andris Vilcāns sienam un skābsienam ar E-301 dienā nopļauj līdz 20 hektāriem zālāju.

JĀNA SILICKA teksts un foto

Dziesmu svētku dalībniekiem

Noslēdzies skaists, emocijām un pārdzīvojumiem bagāts posms rajona kultūras dzīvē — gatavošanās XX Vispārējiem latviešu dziesmu un X Deju svētkiem. Mūsu koristi, dejotāji, folkloras ansambļu, lauku kapelu un pūtēju orķestru dalībnieki ir gatavi doties uz Rīgu. Milzīgu, izdomas bagātu, nesavtīgu darbu ir ieguldījuši kolektīvu vadītāji un kultūras darbinieki. Nav vairs ilgi jāgaida tas brīdis, kad Dziesmu svētku virsdiriģentu tribinē kāps diriģenti un apvienos dziedātāju tūkstošus. Un nāks tas svētpārdzīvojums...

Mīļie pašdarbnieki! Lai jums visiem pietiek spēka, izturības, vienotības godam pārstāvēt mūsu rajonu, mūsu Latgali lielajos dziesmas svētkos! Lai skanīgas balsis dziedātājiem un viegls solis dejotājiem! Bet jūs, pūtēju orķestra dalībnieki, esat pierādījuši, ka esat cienīgi startēt republikas pūtēju orķestru finālā. Veiksmi jums!

Paldies visiem tiem cilvēkiem, darba kolektīviem, lielo uzņēmumu un saimniecību vadītājiem, kuri gan materiāli, gan morāli atbalstīja un veicināja rajona pašdarbības kolektīvu gatavošanos šiem svētkiem.

Vēlu patīkamus mirklus klausītājiem un skatītājiem, skaistas dienas svētku dalībniekiem!

Vaira Vucāne,

Dziesmu svētku rajona orgkomitejas priekšsēdētāja

Nosargāsim

V. I. Ļeņina pieminēkli

Pēdējā laikā republikā un rajonā daži reakcionāri noskanoti Tautas frontes līderi sākuši masveida uzbrukumus Oktobra revolūcijas vadona V. I. Ļeņina idejiskajam teorētiskajam mantojumam. Šie uzbrukumī notiek pēc vienota, precīzi izstrādāta scenārija vienotā gultnē ar uzbrukumiem Latvijas darbaļaužu sociālistiskajai izvēlei, kas tika izdarīta pirms 50 gadiem.

1990. gada 20. jūnijā, pamatojoties uz LTF Preiļu nodalas Domes līdera, deputāta A. Pošeiko pieprasījumu par V. I. Ļeņina pieminēkļa demontāžu laukumā pie rajona izpildkomitejas ēkas, sesija uzdeva izpētīt šo jautājumu kultūras un tautas izglītības komisijai un iesniegt savus secinājumus un priekšlikumus izskatīšanai kārtējā rajona Tautas deputātu padomes sesijā.

Ar Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes 1990. gada 28. maijā pieņemto lēmumu pilsētas izpildkomitejai uzdots demontēt V. I. Ļeņina bisti skvērā pie pilsētas padomes ēkas.

Tādējādi «tautas» frontes līderi Preilos un Līvānos neapzinās pieņemamo lēmumu sekas sakarā ar pieminēkļu nojaukšanu, kuriem ir ne tikai idejiska, bet arī arhitektoniski mākslinieciska vērtība, kurus tur godā pilsetu un rajona iedzīvotāji.

Vietējo varas iestāžu iniciatīvas mēs vērtējam kā vandālisma izpausmi un humānisma principu un vispārcilvēcisko vērtību prioritātes rupju ignorēšanu, kā neieņu pret savu vēlētajū domām, kā spekulāciju ar vīnu uzticību. Mums Ļeņina vārds ir neapgāzams vēsturisks fakts un tikumiska vērtība.

Sakarā ar minēto aicinām Preiļu pilsētas iedzīvotājus un visus, kam dārgs šis pieminēklis, 2. jūlijā plkst. 18.00 pulcēties uz mītinu laukumā pie Preiļu rajona izpildkomitejas.

LKP Preiļu pilsētas organizācijas vārdā —
I. Kirilovs, P. Romanovs,
V. Gertmanis

Lauku ikdiena

Zemkopības kultūras skate

Aprunājoties ar saimniecību agronomiem, izšķirāmie par to, ka rīkosim mūsu rajonā zemkopības kultūras skati. Kopsaimniecības sadalīām trijās grupās, ņemot vērā to, cik barības vienību tiek ražots uz vienu hektārbali. Pirmajā grupā iekļuva Ļeņina kolhozs, kā arī kopsaimniecības «Galēni», «Sarkanā ausma», «Zelta vārpa», «Jersika». Otrajā un visplašākajā grupā: «Smelteri», «Vārkava», K. Marksa un Raina kolhozi, «Nākotne», «Rožupe», «Līvāni», Kirova kolhozs, «Silukalns» un Aglonas padomju saimniecība. Trešajā grupā ieskaitījām kolhozus «Dubna», «Silajāni», «Dzintars», «Vārnai», «Ezerciems», «Rušona», «Gailīši» un Rudzātu padomju saimniecība.

Lai vērtējums nebūtu vienpusīgs, bez agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» speciālistiem katru saimniecību vērtēja vēl arī kolēži no divām citām saimniecībām. Daudz stingrāka vērtēšana bija tajos gadījumos, kad skatīja savas grupas konkurentus. Tādās reizēs vietas starp saimniecībām atšķīrās tikai par dažām punkta desmitdaļām.

Nu skates ir beigušās, visi uztraukumi aiz muguras. Bet ne jau iegūtās vietas ir tās, kuru dēļ viss tika rīkots. Kā izteicās paši agronomi, skates esot vajadzīgas, lai mobilizētos, lai panāktu sakoptību laukos. Jā, tā jau ir, ka uz skates dienu visur strādā daudz, ļoti daudz — applauj atzaugušos grāvjus un celmalas, sakopj ciematus, fermu apkārtni, protams, sakārto organisko mēslu krātuves. Bet tā jau nu sanāk, ka parasti visiem šiem darbiem pietrūkst gan spēka, gan laika.

Ko mēs vērtējam šoreiz?

Galvenie punkti bija: sējumi, kultivēto ganību stāvoklis, lopbarības kultūras, fermu teritoriju labiekārtošana, augšnes apstrādes kvalitāte, minerālmēslu izmantošana un uzglabāšana, lauku nezālainība, meliorēto zemju izmantošana, sēkļu lauku stāvoklis, sabiedrisko ēku un galvenā agronoma mājas sakoptība.

Situācija ir tāda, ka vasarāju graudaugi pēc lietiem ir sasparojušies, arī ziemāji sola labu ražu. Līnu sējumi gan diezgan nevienmērīgi — saimniecībās, kuras šopavasār pirms līnu sējas izmantoja veļtnus, stāvoklis labāks. Ar lopbarības biešu ravēšanu daudzās saimniecībās tikušas galā jau otro reizi, bet vienā otrā daļā labs stūrītis vēl iedzīvis nezāles.

Apskatot kultivētās ganības, redzējam, ka tikai dažās saimniecībās, piemēram, «Sarkanajā ausmā», «Smelteros», Raina kolhozā, «Nākotnē», «Zelta vārpā», «Galēnos», Kirova kolhozā tiek strādāts pietiekami, lai ļoti neganītos pāraugušā zālē. Bija arī tādas saimniecības, kur uz ganībām nebija atvests ne ūdens, ne minerālbarība.

Sogad ziemā visi kolektīvi nolēmām, ka katrai saimniecībai gada laikā jāsakopi divu fermu apkārtnē. Tas nozīmē, ka jāapar neizmantotā platība un jāiesēji tur zaļbarība. Sajā ziņā ļoti daudz padarījuši Raina kolhoza ļaudis. Vīni paspējuši sakopt divreiz vairāk. Atliek secināt — ja ir vēlēšanās strādāt, var paveikt daudz. Un apliecinājums tam bija arī kolhozā «Sarkanā ausma» un kopsaimniecībā «Dzintars».

Izrādās, ka grūtāk veicies ar celmaļu un grāvju ap-

plaušanu. Ir jau gan patiesība, ka lauku brigādēs kolhozos parasti palikuši tikai daži cilvēki, ka nav neviena, kas to veiktu. Ar darbaspēka pārbaudību neizceļas arī Raina kolhozs un «Gailīši», taču tur atrasta iespēja darbus padarīt. Tur nebija šķirtots, vai ceļš pieder saimniecībai vai ceļu daļai, vai grāvis ir kolhoza vai kādas pārvaldes.

Kad bijām kolhozā «Vārkava», apciemojām zemnieka A. Višņevska saimniecību. Varējām tikai pabrinīties, cik daudz viņš spējis padarīt pusgada laikā parkā. Protams, vienam cilvēkam sakopt tik lielu parku ir neiespējami, tāpēc palīdzību varētu sniegt skolēni. Kad mēs braucām projām, Višņevskis teica: «Es sakopšu mazu Latvijas stūrīti, arī tad mana zeme klūs kaut nedaudz skaistāka.» Un par to der padomāt mums visiem. Ja kādam mājas priekšā atrodas daži vai cēla maļa zel nātres, tad panemiet izkapti un nopļaujiet, lai nesējas nezāles. Sakopsim savas dzimtas mājas, sakopsim savu rajonu.

Pēc skates rezultātu apkopšanas pirmās vietas savās grupās ieguva kolhozi «Sarkanā ausma», «Smelteri», «Silajāni». Otrās vietas ieguva «Zelta vārpa», Kirova saimniecība, «Dzintars». Bet trešajā vietā «Galēni», «Rožupe», «Dubna». Bet tām saimniecībām, kurām skatē nepaveicās, jāsanemas tagad — lopbarības ražošanas laikā gan sienu zāvētot, gan skābbarību krājot, lai pēc iespējas mazāk būtu dažādu neizdarību un vairāk saulainu dienu.

I. Saitere,
agrorūpnieciskās apvienības «Preiļi» agronome

Preiļu rajona

Tautas deputātu padomē

Ekoloģijai —
vairāk uzmanības

Preiļu rajona Tautas deputātu padomes kārtējā sesijā izskatīta 18. sasaukuma rajona Tautas deputātu padomes 9. sesijā (1989. gada 28. jūnijā) pieņemtā lēmuma «Par ekoloģiskās situācijas kardinālu uzlabošanu un rajona ledzīvotāju ekoloģisko audzināšanu» izpildes gaita, kā arī apspriestas turpmākās levīzes ekoloģiskās situācijas atvēršanai rajonā. Iepazīstinām ar sesijā pieņemto lēmumu.

Preiļu rajona Tautas deputātu padome, teikts lēmumā, uzskata 18. sasaukuma rajona padomes 9. sesijā pieņemtā lēmuma izpildi par nepietiekamu. Visām rajona saimniecībām, uzņēmumiem un organizācijām līdz 1991. gada 1. janvārim uzdots paveikt iekavētos darbus atbilstoši 1989. gada 28. jūnijā pieņemtā lēmumam un 1989. — 1995. gadam programnā paredzētajos laikos.

Daugavpils reģionālās dabas aizsardzības komitejas Preiļu nodaļas vecākajam inspektoram V. Jakovļevam uzdots nākamajā sesijā sniegt apkopotu informāciju par ekoloģisko stāvokli rajonā.

Lai sekmētu ekoloģijas iautājumu risināšanu un iespējami ātrāk reaģētu uz ekoloģiskās situācijas izmaiņām, rajona Tautas deputātu padomes ekoloģijas un veselības aizsardzības pastāvīgajai komisijai kopā ar liku-

mības un tiesiskās kārtības nodrošināšanas pastāvīgo komisiju līdz 1990. gada 1. oktobrim jāizstrādā pamatojums ārpusresoru laboratorijas izveidošanai Preiļos un Līvānos.

Rajona Tautas deputātu padomes ekoloģijas un veselības aizsardzības pastāvīgajai komisijai līdz 1990. gada 1. novembrim jāizskata un jā sagatavo iautājums par lieguma teritoriju izveidošanas iespējām Preiļu rajonā.

Ceļu remontu un būvniecības pārvaldei un rajona agrorūpnieciskajai apvienībai uzdots izskatīt iautājumu par sanitāro aizsargjoslu izveidošanu gar rajona autoceļiem.

Rajona Tautas deputātu padomes prezidijam līdz 1990. gada 1. septembrim jāizstrādā priekšlikumi par ekoloģisko dienestu pakļautības izmaiņām un to darbības efektivitātes paaugstināšanu.

Lai ledzīvotājiem regulāri sniegtu informāciju, nolemts lūgt republikas Ministru Padomī izveidot Latvijā radiācijas kontroles dienestu.

Rajona dzīvokļu un komunālās saimniecības ražošanas apvienībai līdz šī gada 1. septembrim jāizstrādā priekšlikumi par sadzīves atkritumu un otrreizējo izejvielu savākšanas pilnveidošanu.

Nolemts turpmāk katrā rajona padomes sesijā, kā arī pagastu un pilsētu padomju sesijās izskatīt kādu no aktuālākajiem ekoloģiskajiem iautājumiem.

□ Jānis Dominieks (attēlā) Līvānu eksperimentālajā biokīmiskajā rūpnīcā darba gaitas sāka pirms 35 gadiem. Sākumā strādāja par aparātu uzraudzītāju, pēc tam bija maīnas meistars, bet nu jau atstāpasmī gadus viņa darbavietā ir darba aizsardzības, drošības tehnikas un vides aizsardzības nodaļa, kur viņam uzticēti darba aizsardzības un drošības tehnikas inženiera pienākumi.

Biokīmiskajā rūpnīcā tehnoloģiskajos procesos izmanto ķīmiski aktīvas vielas, augstspiediena iekārtas, tāpēc ražošanā lielā mērā ir paaugstināta bīstamība. Jānis Dominieks pa šiem gadiem apbraukājis vai visu Savienību, lai iepazītos ar citur sasniegto drošības tehnikas pilnveidošanu un pēc tam lievestu savā uzņēmumā.

Ātrāk darba aizsardzība lielākoties aprobežojās ar attiecīgo normatīvu ievērošanu, bet tagad vairāk tiek domāts par apkārtējo vidi. Ražošanas procesā izdalās daudz kaitīgu putekļu, gāzveida vielu, kas nelabvēlīgi ietekmē ne tikai rūpnīcā strādājošo, bet arī pilsētas ledzīvotāju veselību. Rūpnīcā izveidota laboratorija, kas kontrolē ekoloģisko situāciju. Un tomēr darāmā joprojām ir daudz, jo biokīmiskajā rūpnīcā joprojām ir viens no lielākajiem gaisa piesārņotājiem Līvānos.

JĀNA SILICKA teksts un foto

Rindas no
vēstulēm

Neesam rakstītajā avīzēm, bet nu gribam izteikt dažas domas par LKP rajona komitejas pieņemtā rezolūciju.

Automobiļu un vasarnīcu ziņā Latvija ieņemot vadošās vietas PSRS. Redz nu, cik jauki dzīvotājam! Bet kurā vietā šajā zinā mēs esam pasaulē? Un kādos rādītājos mēs apstiebam attīstītās valstīs? Kā ir ar dzīves ilgumu, bērnu mirstību, pārtikas tīrību?

Par aizsargu organizāciju. Tai varētu pārņemt tas, kuram pašam ir tīras rokas. Ja mūsu rajona KP līderis domā, ka aizsargiem rokas asinīs līdz elkoņiem, tad vienai otrai PSKP vadītajai organizācijai tās ir asinīs līdz pleciem. Aizsargu organizācija pastāvēja gadus divdesmit, bet komunistu vadībā slepkavības notika gandrīz 70 gadus (iznīcināti arī labākie Lenina līdzgaitnieki).

Visos tā dēvētās OSTK un Interfrontes mītiņos, kuros neiztrūkstotī piedalās arī Rubil Klaučens un citi partijas vadotāji, mēs vienmēr redzam lozungus: «Ostloim, zaščitim...» Kā tiek aizsargāti «Oktobra iekarojumi», sociālistiskās tēvzemes vienotība, to mēs jau zinām no Tbilisi un Baku notikumiem. Vieni labprāt tadā pašā kārtā gribētu arī Latvijas Deklarāciju «aizstāvēt».

Vilcānu ģimene (Preiļos)

□

«Novadnieka» 73. numurā ar virsrakstu «LKP rajona komitejas plēnums» izlasīju, ka plēnumā apstiprinātas darba komisijas. Mani pārsteidza komisija ar nosaukumu «Komunistu un darbalaužu sociālās aizstāvēšanas komisija». Vai tad komunisti vairs nav darbalaudis? Kāpēc šāds savārds sadalījums? Man tas ļoti asociējas ar cilvēku sabiedrības sadalījumu ekspluatatoros un ekspluatējamajos. Ja LKP Preiļu rajona komunisti neatzīst Latvijas Republikas Neatkarības deklarāciju, tad runāšu PSRS aspektā.

PSRS Konstitūcijas 1. un 19. pantos skaidri un nepārprotami izteikts PSRS darbalaužu šķiriskais sastāvs — strādnieki, zemnieki un inteliģence. Tātad, nu mums Preiļu rajonā ir radusies jauna šķira — komunisti, kuri atdala sevi no darbalaudīm. Un atkal paliek savādi. Biedri! Es gribu jums pateikt: «Kāpēc jūs neesat kopā ar Preiļu rajona strādniekiem, zemniekiem un inteliģenci? Kāpēc jūs esat atdalījušies no darbalaudīm?»

Ļoti vēlētos zināt, vai arī sociālā aizstāvēšana būs sadalīta, kā tas tiek nepārprotami norādīts komisijas nosaukumā? Un kā kā tad aizstāvēsimies? No kā komunisti, no kā — darbalaudis? Vai viens no otra?

I. Mickeviča (Līvānos)

K OPS 1940. gada 17. jūnijā, kad Latvijā pēc Maskavas ultimāta tika ieviesti lieli Sarkanarmijas kontingenti, padomju puses pārstāvi diezgan bieži izrādījās pagrūtā situācijā, atbildot uz samērā izplatītiem iebildumu variantiem no Rietumu pārstāvju puses attiecībā uz tā laika notikumiem. Atsauksim atmiņā dažus izplatītākos variantus.

1. Latvijas tauta ļoti apzinājas, ka Saeimas ievēlētā nav un nevar būt viņas pārstāvji, bet ir vienīgi paklausīgi Maskavas pavēlu izpildītāji. Desmit gadus vēlāk, 1950. gada 29. novembrī, ANO Drošības Padomes sēdē arī Padomju Savienības pārstāvis J. Maļiks runādams par Koreju, pats apliecināja, ka «būtu naivi pieņemt un iedomāties ka zemē, ko okupējis svešs karaspēks, var notikt brīvas vēlēšanas.»

2. 1939. gada pavasarī sakarā ar Hitlera agresiju Čehoslovākijā PSRS ārlietu tautas komisārs M. Litvinovs teica, ka grūti esot ticēt, vai kāda tauta brīvprātīgi piekristu savas neatkarības iznīcināšanai un iekļaušanai citas valsts sastāvā, it īpaši, ja tā simtiem gadu cīnījies par savas zemes neatkarību. Gluži saprotams — šos vārdus pilnā mērā var attiecināt arī uz Latvijas tautu. Jo vairāk tāpēc, ka trīs dienas pēc minētās Hitlera agresijas — 1939. gada 18. martā padomju ārlietu tautas komisārs notā Vācijas vēstniekam Maskavā rakstīja, ka, trūkstot jebkādam pašas čehu tautas gribas apliecinājumam, vācu karaspēki iesoļošana Čehijā uzskatāma uz r patvarīgu, agresīvu rupijas golas aktu. Tāpēc Padomju Saeima bija atsakās to atzīt. Bet vai vācu karaspēka iesoļošana Latvijā bija kas cits nekā patvarīgs, agresīvas rupijas varas akts?

3. Otrā pasaules kara iznākumā tika trīs Eiropas valstis — Igaunija, Latvija un Lietuva — zaudēja neatkarību. Latvijas okupācija 1940. gada 17. jūnijā ne tikai iznīcināja neatkarīgās republikas suverenitāti, bet ar to bija pārkāpti daudzi bilaterāli (divpusēji) un kolektīvi līgumi. Laikā, kad PSRS lebruka Latvijā, nedeļa bija Tautu Savienības locekle ar respektīvu vārdu, toties Padomju Savienība — sakarā ar tās neprovocēto uzbrukumu Somijai 1939. gada

15. decembrī, bija no Tautu Savienības izslēgta.

Tācu padomju tautas pārstāvjiem tolaik palīdzēja izgrozīties no atbildes uz šiem un līdzīgiem iautājumiem pēckara laikā radies mīts par sociālistisko revolūciju, kuras gaitā aizņemta agrākā ienestā buržuāziskā valdība ar bijušajiem institūtiem, nodibinot to vietā patiesu «tautas varu».

Vasarā pirms
pusgadsimta

4. Mīts par sociālistisko revolūciju

Turklāt šim procesam neesot bijis ne mazākā sakara ar Sarkanarmijas «papildgarnizonu» (kā tolaik teica) klātieni Latvijā, jo tiem — saskaņā ar Maskavas ultimātu — esot bijis pavisam cits uzdevums. Sastopoties aci pret aci ar neatlaidīgiem Rietumu pārstāvjiem, padomju pusei vajadzēja tikai atcerēties šīs tēzes, izvilkt dienasgaismā lecionto — lai arī cik nodrāzto — versiju par pretošanos izdomājumiem. Pašiem, vismaz formāli, tad prāts kļuva mierīgs.

Turklāt «sociālistiskās revolūcijas» sākumu nepavisam nedaēja ar 17. jūniju. Par «atskaļes punktu» diez kāpēc bija izraudzīts 20. jūnijs. Tā bija diena, kad Latvijas Valsts prezidenta sekretariāts sniedza paziņojumu, ka «sastādīties jauns ministru kabinets» (vēlāk tas padomju vēsturnieku apcerējumos un traktējumā leģāla ar Latvijas Tautas valdības nosaukumu) ar «Ministru prezidentu un pagaidām ārlietu ministru prof. dr. Augustu Kirhenšteinu» priekšgalā. Paziņojumā tika uzskaitīts arī jaunā ministru kabineta sastāvs.

Tādēļ — 1940. gada 20. jūnijs. Bet kur lai liek trīs priekšējās dienas, sākot ar 17. jūniju? «Sociālistiskās revolūcijas» koncepcijā par to dzildomīši kļušā. Varētu pat domāt, ka šo dienu nemaz nav bijis.

Starp citu, tolaik jau neviens par tādu revolūciju nedz zināja,

nedz bija dzirdējis. Pirmo reizi šo jēdzienu pieminēja LK(b)P CK sekretārs A. Peļše Latvijas Rakstnieku kongresā 1941. gada 15. jūnijā, taču tad pēc 14. jūnija lielās masu izvešanas sabiedrības domās bija aizņemtas ar pavisam citām lietām, tāpēc «jauniešiem» neviens pat isti nepamanīja. Vēl vairāk: cilvēki jau bija pieradināti pie tā, ka

nesen mīlēja teikt sociālistiskās revolūcijas koncepcijas cienītāji) savās zemēs padomju varu un lūgt PSRS uzņemt tās savā sastāvā. Tas, kā zināms, vienā un tai pašā PSRS Augstākās Padomes sesijā arī tiek izdarīts.

Kā te lai neatceras to, ka tūlīt pēc Sarkanarmijas ienākšanas Stalins nosūtīja uz Baltiju (arī vienlaikus) speciālus emisārus — trīs augsta ranga pārstāvjus, kuri tolaik cieši un papildam baudīja viņa uzticību: V. Dekanozovu uz Lietuvu, A. Višinski uz Latviju un A. Zdanovu uz Igauniju? Kā lai te nedomā par stingru galvenā režisora roku?

Patiesības labad jāteic, ka bez misēkliem neiztika arī šie rūdītie «režisori». Vismaz nelielu izbrīnu dažam labam noteikti varētu izraisīt apstākļi, ka Latvijas Saeimas vēlēšanu rezultātus...dienu pirms balsošanas no beiguma TASS sniegtumā publicēja britu konservatīvā avīze «Times» Londonā. Bet kas gan viss negadās steigā?

Tad jau savos izvērtējumos daudz tuvāk tā laika patiesībai piekļuva; teiksim, «Madonas Zinas», kas savā 24. numurā 1940. gada 27. jūnijā apraksta darbalaužu mītiņu par godu un atbalstu jaunās valdības (prof. dr. A. Kirhenšteina valdības) izveidošanai. Korespondencē cita vidū teikts: «22. jūnijā pulksten 19 Madonas pilsētas pamatskolas laukumā notika sapulce, kurā piedalījās arī mums draudzīgās kaimiņu lielvalsts — Padomju Savienības pārstāvji.

Lielā brīža svinīgumu, godlājumu mūsu lielajam draugam — Padomju Savienībai izteica lielais lauju prieks, karogotā pilsēta un sapulces dalībnieku plandošie karogi. Mūsu lielā drauga — Padomju Savienības — augstāko vadību un Sarkanarmiju sapulces dalībnieki sumināja ar lielu sajūsmu un trīskārtēju «urā».

Tiktāl — «Madonas Zinas». Tiesa, no teiktā gan pagrūti spriest, vai sapulce notikusi, atbalstot jauno valdību Rīgā vai arī «mūsu lielo draugu — Padomju Savienību». Taču tas tomēr ir pārliecinošs sava laika dokumentējums, ko savukārt nepavisam vairs nevar teikt par «sociālistiskās revolūcijas» mīta dokumentālo pamatojumu.

Imants Dekšenieks (LETA)

REZONANSE

„Jūsu māte vēl ir dzīva...”

Ar šādu virsrakstu laikraksta «Novadnieks» 59. numurā bija publicēta Preiļu dzīvokļu celtniecības kooperatīva valdes kolektīvā vēstule, kurā bija runa par deviņdesmitgadīgās Zolas Vanagas daudzo bērnu bezjūtīgo, attiecsmi pret māti.

Pēc kāda laika redakcija saņēma iesniegumu no Marijas Vanagas (viena no Zolas Vanagas meitām, dzīvo Daugavpilī, 5. augusta ielā 40a — 52), kurā viņa kategoriski nepiekrīt publikācijai laikrakstā un uzskata, ka viņai izteiktie pārmetumi nav nekas cits, kā tikai izdomājumi un apmelojumi. M. Vanaga norāda arī uz atsevišķām neprecizitātēm dzīvokļu celtniecības kooperatīva valdes vēstulē. Piemēram, nepareizi minēts viņas uzvārds (Kišle), un arī viens no brāļiem, kā savā iesniegumā redakcijai rakstā M. Vanaga, dzīvo nevis Līvānos, bet gan Lvovā. Tālāk viņa rakstā, ka bērni māti nekad nav pametuši, bet, lūk, kaimiņenes un kooperatīva valde tikai ielaucās. Pat vairāk — māte, kā uzskata M. Vanaga, bez bērnu piekrišanas tikusi izlikta no dzīvokļa. Bez tam iesnieguma autore lūdz redakciju pārbaudīt kāda pamata iedalīts trīsistabu kooperatīvais dzīvoklis Rēzeknes ielā 38, kur patlaban dzīvo viņas māte, ja iepriekšēlais dzīvoklis (Rēzeknes ielā 4 — 10) atbildis visiem normatīviem.

Lai izskatītu Marijas Vanagas iesniegumu, pēc redakcijas iniciatīvas tika sasaukta dzīvokļu celtniecības kooperatīva valdes sēde, lai valde vai nu vēlreiz apstiprinātu savā vēstulē rakstīto, vai arī to atsauktu, ja uzskatītu, ka Marijas Vanagas iesniegumā izteiktās pretenzijas ir pamatotas.

Par valdes locekļu pasivītāti žēloties nevar — viņi ne tikai paši pacentās atnākt uz sēdi, bet arī uz to uzaicināja Zolas Vanagas kaimiņus. Un, lūk, kāda saruna mums notika iepriekšējā piektdienā (ar sēdes dalībnieku ļaunu viņu sacīto atspoguļojot «Vēstulē»).

H. Jakovļevs, dzīvokļu celtniecības kooperatīva valdes priekšsēdētājs:

— Pagājušā gada decembrī dzīvokļu celtniecības kooperatīva kantori ieradās Rihards Vanags un sacīja, ka viņš dodas dienēt armijā, bet dzīvokļa atslēgas savas prombūtnes laikā grib atstāt pie mums, jo dzīvoklī neviens nedzīvos. Mēs pajautājām Rihardam, kur dzīvos viņa vecmāmiņa Zola Vanaga. Rihards atbildēja, ka viņu pie sevis paņems viena no meitām, 11. decembrī es iegāju Riharda dzīvoklī. Tur bija vecenīte un vēl trīs sievietes. Es arī viņām pavaicāju, kur mēdzēla prombūtnes laikā dzīvos vecmāmiņa. Viena no sievietēm atbildēja, ka Zola Vanaga brauks uz Madonu pie meitas.

Jāautā, kāpēc bija vajadzīga šī izrāde ar tiesāšanu, kur uz tiesas sēdi vecenīti atveda un tā arī atstāja. Kas attiecas uz Marijas Vanagas iesniegumu redakcijai, tad dzīvokļu celtniecības kooperatīva valde viņai atvainojas par pielautajām neprecizitātēm. Patiešām, viņas uzvārds patlaban nav Kišle, bet gan Vanaga. Iespējams, ka arī viens no brāļiem dzīvo Ukrainā (mēs savā vēstulē uzrakstījām tā, kā mums pastāstīja Rihards). Bet no visa pārējā, kas minēts laikrakstā «Novadnieks» 20. maija publicētajā mūsu vēstulē, dzīvokļu celtniecības kooperatīva valde neatsakās.

L. Skutele, kaimiņene:
— Es patiešām vairākas reizes apciemoju veco sievieti, vienkārsī — līdzjutības dēļ. Nevarēju mierīgi skatīties, kā vecenīte dzīvo neēdusi. Nesu viņai siltu tēju, šo to no pārtikas produktiem. Un kādā es pateicību, kā jūs domājat, saņēmu no Marijas Vanagas? Kādēļ jūs šeit nākat, māte patiešām sevi aprūpēt. Lūk, tā. Tagad, pēc

kooperatīva valdes vēstules publicēšanas laikrakstā, viņa meita un arī dēls reizēm māti apciemo, bet agrāk te savu kāju nespēra.

H. Stūriņa, kaimiņene:
— Zēni — Rihards un mans dēls — draudzējās, tāpēc vairākkārt esmu bijusi Vanagu dzīvoklī. Un arī tāpēc, ka nelaike Zina, Riharda māte, pirms nāves mani lūdza: «Mijā Lena, palīdzi dēlam, kad manis vairs nebūs, jo no radniekiem atbalsta nebūs». Un, lūk, vienreiz vakarīnu laikā puisis sāka raudāt: pēc nedēļas jāelot dienēt armijā, meklējot, kura no mātesmāsām pieskatītu vecmāmiņu, bet viena no viņām novēlējusi... no armijas viņam nepārnākt. Tāpēc nav brīnums, ka savu armijas adresi Rihards paziņoja man, bet nevis radniekiem. Es sāku rakstīt viņam uz armiju, šādu tādu naudu sūtīt. Bet viņa radniece — viena no mātesmāsām — reiz tikai man pajautāja: «Nu, kā tur iet Rihardam, ko viņš rakstā?».

Pēc tās tiesas sēdes, kad Rihards pārveda vecmāmiņu mājās, kopīgi sagatavojām viņai istabu, mazdēls šo to atstāja no nelaiķes mātes apģērba (cita starpā — viņš vecmāmiņai ir ļoti pieķēries), taču ko darīsi — bija jābrauc atpakaļ uz armiju. Rihards aizbrauca 12. maija rītā, 13., 14. maijā, jūtu, neviens vecmāmiņu neapciemo. Gāju es, izdarīju, kas bija vajadzīgs. Pēc tam devos uz veikalu, kur strādā viņas meita V. Broka: «Vera, aiziet pie mātes!» Atbildē dzirdēju: «Ko tu piesēdies, manai mātei, nav tava darīšana». Tādus cilvēkus es vēl nebiju redzējis.

V. Vabule, kaimiņene:
— Meitas būtu kaunējušās sūdzēties! Cik reizes es pati nesmu skrējusi pie vecenītes, kad viņa vēl vecajā mājā dzīvoja. Un vai māsas bieži apciemoja slimu Zinaidu, vai bieži interesējās, kā dzīvo vecā māte un arī Rihards?

M. Sišova, dzīvokļu celtniecības kooperatīva grāmatvede:

— Saubīties par to, vai dzīvoklis likumīgi iedalīts māsai, viņas dēlam un mātei! Kas vēl var būt necilvēciskāks? Tad, lūk, dzīvoklis iedalīts pilnīgi likumīgi — Zinaidai kā invalīdei, smagi slimam cilvēkam, Zolai Vanagai — kā Mātei Varonei. Viņām pienācās papildus dzīvojamā platība. Mums piekrita arī rajona izpildkomiteja. «Lai pēc manas nāves dēlam — bārenim paliek kaut pieklājīgs dzīvoklis» — tā teica neglābami slimā sievietē. Tāpēc dzīvokļu celtniecības kooperatīva valde darīja visu iespējamu, lai Rihardam būtu kur atgriezties.

□
Bet tagad gribu pievērst uzmanību kādam dokumentam, kurš vistiesākā veidā skar šo lietu un, domājams, izraisa būtisku interesi, jo šim dokumentam bija nebūt no pēdējā loma Riharda, tātad — arī viņa vecmāmiņas, liktenī, 16 cilvēki — armijā dienējošo puīšu mātes, mikrorajona iedzīvotāji, kaimiņi — parakstījuši vēstuli, kas nosūtīta uz trijām adresēm — rajona Tautas deputātu padomes izpildkomitejai, karaspēka daļai, kurā dienēja Rihards, un rajona tautas tiesas priekšsēdētājam. Bet vēstulē ir teikts:

«Rihardu mēs pazīstam kā labu, darbu mīlošu un nosvērtu zēnu. 1989. gada janvārī viņam nomira māte. Tēva nav. Un viņš palika viens ar vecmāmiņu, kurai vairāk nekā 90 gadu. Tajā laikā Rihardam vajadzēja beigt arodskolu. Viņš kārtota eksāmenus un vienlaikus aprūpēja vecmāmiņu. Neviens no radniekiem viņam nepalīdzēja, tikai kaimiņi, kas dzīvo vienā sekcijā mājā Rēzeknes ielā 34. Rihardam nav neviena tuva radnieka, kurš palīdzētu viņam — bārenim — viņa nelaimīgajā liktenī, bet gan viss tiek darīts otrādi.

Ar lielu satraukumu griezamies pie jums, uzziņājusī, ka viņa mātes radnieki — māsas un brāļi — grib viņam atņemt trīsistabu dzīvokli. Mēs esam liecinieki tam, kā dodoties dienēt Padomju Armijā, viņš ar asarām acīs lūdza savus radniekus paņemt pie sevis deviņdes-

mitgadīgo vecmāmiņu, kamēr viņš dienēs. Viņa meita, kura dzīvo Madonā, māti paņēma pie sevis. Tajā pašā dienā liecinieku klātbūtnē dzīvoklis tika aizslēgts un aizplombēts, piedaloties pilsētas dzīvokļu celtniecības kooperatīva locekļiem.

Bet, lūk, daži viņa radnieki, t. i., meitas, pēc diviem mēnešiem paši nolēma ar deviņdesmitgadīgo vecmāmiņu ievākties dzīvoklī un iesniedza tautas tiesā prasību, lai Rihardam atņemtu pēdējo, kas viņam palicis no mātes.

Vecmāmiņai divi bērni dzīvo šeit, pilsētā, labās mājās, pārējie — labiekārtotos dzīvokļos. Un, lūk, pienācis brīdis, kad nav kam paņemt veco māti, kamēr Rihards dienē. Mēs, apakšā parakstījušies, uzstājam, lai šajā dzīvoklī neviens netiktu iemītnāts. Pats galvenais — laut mierīgi dienēt karavīram.

Cienījamie karaspēka daļas komandieri! No sirds lūdzam jūs izprast mūsu satraukumu. Esiet arī jūs grūti brīdī viņam mātes un tēva vietā! Rihardu mēs ļoti mīlam un cienām, mēs viņam palīdzēsim, lai viņam būtu cilvēceks atbalsts no svešu cilvēku pusēs, ja tāda nav no tuviniekiem.

Lūdzam rajona izpildkomiteju, tautas tiesu atrisināt jautājumu par to, lai māti uzturētu bērni, kamēr atgriezīsies Rihards, vai arī nosūtīt vecmāmiņu uz rajona pansionātu. Mēs esam ar mieru maksāt pansionātam savu šķērsu viena gada un 10 mēnešu laikā — kamēr karavīrs pārnāks mājās.

Karavīrs pārnācis mājās! Rihards kautri apsedās uz krēsla pašas malīņas manā kabinetā, nedroši sāka runāt. Pavisam vēl zēns, un viņš, saprotams, ir apjucis šajā vēstulē, iesniegumu, tiesas pavēstu karuselī. Un tomēr saruna pamazām raisījās valā. Un tā — stāsta Rihards Vanags:

— Pirms nāves māte mani ļoti lūdza nekādā gadījumā negriezties pie radniekiem, ja kas atgriezīsies, bet labāk pēc palīdzības iet pie svešiem cilvēkiem. Zinaļa, kādi viņi ir. Un arī es pats redzēju: atnāks kāds reizi mēnesī, paskatās, ka māte vēl dzīva, un labi.

Man par laimi, komandieri armijā izrādījās ļoti jūtīgi cilvēki, citādi nezinu, ar ko tas būtu beidzies. Aprīlī karaspēka daļā pienāca vēstule no «radniekiem», sak, Rihards esot tādā un šādā, atņēmis vecmāmiņai atslēgas, no dzīvokļa viņu izlicis, rīko tur iedzīšanās ar draugiem, mēs vienkārsī baidāmies viņa zinā atstāt vecenīti... Nu, izsauca mani sniegt paskaidrojumu. Izstāstīju visu, kā ir. Man noticēja. Taču komandieri bija izbrīnījušies, no kurienes man tādi radi.

Zēl, ka nenodienēju līdz galam. Tagad, lūk, esmu oficiāls vecmāmiņas aizbildnis. Atpūsties nav laika, jāiet strādāt. Puīši, ar kuriem kopā dienēju, prombraucot novēlēja: uzraksti, kā tev veiksies. Nezinu, kā man veiksies, taču vecmāmiņu nepametīšu. Un kā lai pametu: jau divas dienas esmu mājās, bet neviens — ne meita, ne dēls — tā arī nav viņu apmeklējis.

Nu ko — turies, Rihard! Jo vairāk tāpēc, ka sagaidāma vēl viena tautas tiesas sēde: Marija Vanaga iesūdzējusi tiesā dzīvokļu celtniecības kooperatīva «Preiļi» valdi un laikrakstu «Novadnieks». Cerēsim, ka tautas tiesa palīgi saliks visus akcentus šajā notikumā.

Iraida Korolova

REDAKCIJAS PIEBILDE. Prasības nietiekumā tautas tiesā Marija Vanaga uzskata, ka viņa ir apvainota, nosaucot viņu materiālā «Jūsu māte vēl ir dzīva...» par «dāmu». Laikrakstā krievu valodā šis vārds nav nemts pēdējās, Tulkotot redakcijas vainas dēļ laikrakstā latviešu valodā minētais vārds nemts pēdējās, kas tam patiešām nedod ironisku nokrāsu. Ja Marija Vanaga to uzskata par sava goda un cienas aizskāšanu, redakcija viņai oficiāli atvainojas.

Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes rezolūcija

Līvānu pilsētas Tautas deputātu padome atbalsta Latvijas Komitejas aicinājumu Latvijas Republikas AP: «Pieprasām Latvijas deokupāciju un likumīgās valsts varas atjaunošanu Latvijas Republikas teritorijā 1922. gada Satversmes noteiktajā kārtībā, uz pilsonības tiesiskās pēctecības pamata un robežās, ko nosaka 1920. gada 11. augusta miera līgums starp Latviju un Krieviju.» (Rezolūcija pieņemta Līvānu pilsētas Tautas deputātu padomes sesijā 1990. gada 28. maijā)

Latvijas

Olimpiskā nedēļa — 90

Bez īpašas intereses

Jānu dienas ielīgota, republikā sākās Latvijas Olimpiskā nedēļa, kuras šīgada devīze — «Vienoti Latvijai!» Visu nedēļu Rīgā, citos Latvijas novados notiek sporta sarīkojumi ar pašmāju sportistu un ārzemēs dzīvojošo tautiešu piedalīšanos. Latvijas Olimpiskā komiteja, sporta komiteja kopā ar visu sporta veidu federācijām organizē sacensības gan meistarības, gan tautas sporta pasākumos. Tajos aicināti iesaistīties visi republikas iedzīvotāji, atbalstot devīzi «Galvenais ir piedalīties, nevis uzvarēt!».

Olimpiskā nedēļa, kuras ietvaros vismasveidīgākie sporta sarīkojumi notiek Rīgas, Jūrmalas, Murjānu, Talsu un Valmieras sporta bāzēs, aptver plašu sporta un kultūras programmu. Otrdien, ceturtdien un šodien Rīgas pilsētas sporta bāzes vēra durvis visiem, kuri gribēja izmēģināt spēkus savā iemīļotākajā sporta veidā. Pirmdien vakarā «Daugavas» stadionā notika sacensību svinīga atklāšana. Tur pulcējās gan viesi no ārzemēm, gan republikas visi speciālie sportisti. Arī mākslinieciskie kolektīvi.

Tas viss ir lieliski interesanti. Bet vai šajā lielajā, skaistajā un masveidīgajā sporta forumā piedalās arī mūsu rajona fizikultūristi? Iespējams, ka atsevišķi sporta entuziasti piedalās. Jo, piemēram, Tautas skrējienā Bīkernieku automoto trasē, Olimpiskās nedēļas noslēguma sacensībās aicināti piedalīties visi interesenti. Dzemēl ar rūgtumu jāsecina, ka Olimpiskās nedēļas programmā (galvenajiem pasākumiem) organizētāji izvēlējušies tikai Rīgu, Valmieru, Talsus... Lielo pasākumu programma apiet Latviju.

Sādā situācijā laikam nekas cits neatlika, kā organizēt — ja ne ar plašu nedēļas programmu, tad vismaz ar atsevišķiem masu sporta sarīkojumiem — sporta svētkus savās mājās. Pirmajā olimpiskajā nedēļā tādā bija skrējienā apkārt Rīkša ezeram. Bet Latvijas Olimpiskajā nedēļā-90 jautājumu mūsu pašreizējiem sporta dzīves organizatoriem, vai Preiļos un Līvānos

arī šogad sagaidāms kaut kas līdzīgs, lai mūsu mazie un lielle sporta draugi, veterāni sekotu olimpiskajiem ideāliem. Tātad — vārds abu pilsētu sporta klubu jaunievēlētājiem priekšsēdētājiem — I. Babris un E. Kovaļovam.

I. Babris. Nē. Neko īpašu pašlaik nevaram organizēt, jo Preiļos nav kārtībā stadions. Reāli tas varētu būt sakārtots nākošajā pavasarī. Mums no «augšas» parasti piesūta rekomendācijas, teiksim, basketbola un futbola dienu organizēšanai. Ja mēs jūtam kur (un pēc kādiem) sporta pasākumiem ir pieprasījums, tos organizējam. Pagaidām rajonā vēl nav sporta komitejas priekšsēdētāja, kam šādi pasākumi jāorganizē.

E. Kovaļovs. Nav dzirdēts, ka Līvānos kāds fizikultūras kolektīvs organizētu sporta sarīkojumu Olimpiskās nedēļas ietvaros. Pie mums te gatavojas svinēt Celtnieku dienu.

Trešā amatpersona, kam gribēju jautāt par Olimpiskās nedēļas norisi mūsu rajonā vai vismaz saņemt informāciju par to, kas no mūsējiem piedalīsies republikas pasākumos, bija sporta biedrības «Vārpa» priekšsēdētājs R. Kočkers (viņš pagaidām ir arī rajona fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja aizvietotājs). Dzemēl pirmdienas rītā viņš bija aizbraucis pārstāvēt rajonu svinīgajā Olimpiskās nedēļas atklāšanā Daugavas stadionā, jo, lūk, katra rajona delegācija tur esot ielūgta.

Ar šo nelielo rakstu nevēl negrasos sabojāt noskaņojumu jaunievēlētājiem sporta klubu priekšsēdētājiem viņu darba gaitu sākumā. Laiks rādīs, ko katrs spēj un grib veikt lielo un mazo preiļiešu un līvāniešu piesaistīšanā aizrautīgajai sporta pasaulei. Kaut gan nešaubos arī par ko citu: Olimpiskajā nedēļā-90 diez vai vajadzēja pārikt nomalusi no tik lielām republikas sporta svētkiem. Bet tā nu iznācis, ka mūsu rajons (varbūt pat vienīgais) tomēr nav sekojis Olimpiskās nedēļas-90 devīzei «Vienoti Latvijai!».

Aina Iljina

Atvainojos

Aizkaines pagasta iedzīvotājam Valentīnai Garkalnei, kuras vārds manas vainas dēļ tika minēts laikraksta «Novadnieks» 9. jūnija numurā — šī paša pagasta skolniece D. Pavilaites vēstulē ar virsrakstu «Manā egļe...».

Sākoņējā lecere — publicēt vēstuli bez tajā minētās It kā vainīgās personas vārda, atstājot tikai pašu faktu un komentāru par postu, ko nodara «dedzinātāji», kā jau minēju, manas neuzmanības dēļ netika realizēta, un vēstule tika nopublicēta pilnībā.

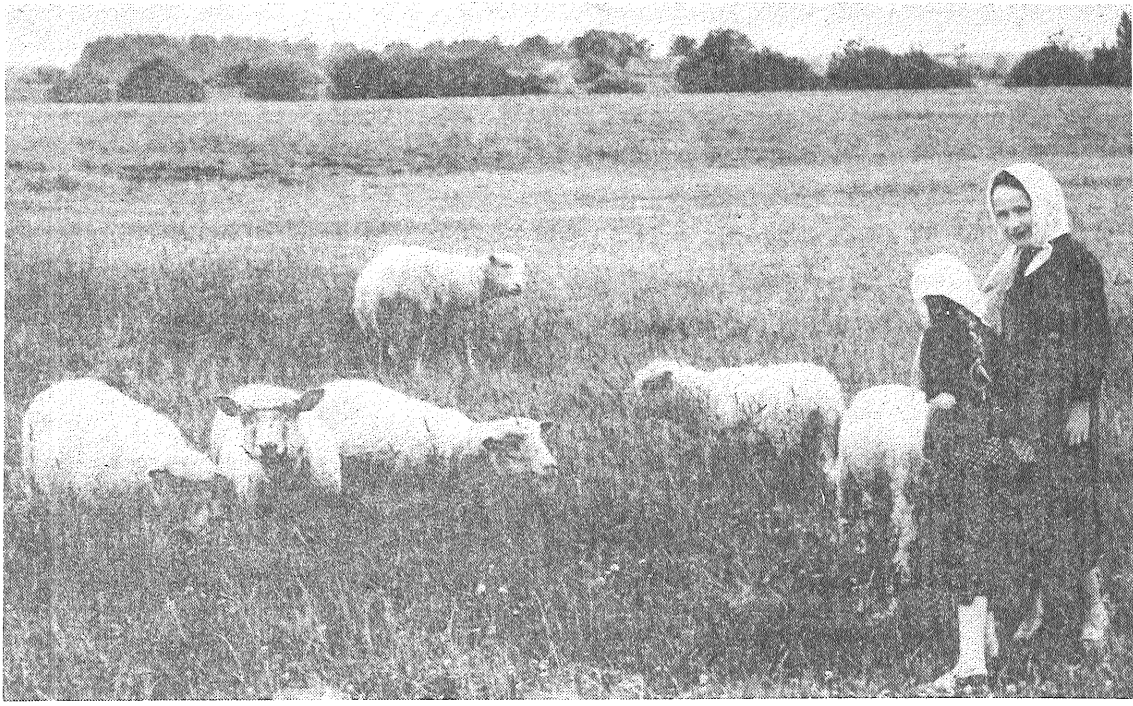
Dzemēl arvien biežāk redakcijā pienāk vēstules, kuru autori vājāk vai labāk maskēta veidā mēģina caur avīzi «nokārtot» radu, kaimiņu, priekšnieku un padoto attiecības... Tautas valodā runājot, grib kādam «leknābt». Ei nu izvērtē, kurā pusē ir taisnība un kāpēc isti šī vēstule tapusi. Katru no šādiem sūtījumiem nākas vairākkārt pārlasīt, pārbaudīt, pārdomāt... Noticēt un publicēt vai arī — ielikt labi dziļi atvilktnē. Arī pašlaik manā rakstāmgaldā ir dažas jaukas vēstules, kurās pavid tāpat kāds krikstītis nenovīdības, kāda mazdruscina kildīguma vai daudzu

gadu garumā mērāma kaimiņu konflikta... Sak, atklātums taču. Un katru no šīm vēstulēm un vēl jo vairāk — katru klūme darbā ar tām liek man personīgi vēl rūpīgāk lasīt jūsu vēstules, cienījamie lasītāji un rakstītāji, un vēl rūpīgāk lasīt arī to, kas pateikts starp rindām.

Viss iepriekš teiktās nemanīna konkrētajā gadījumā izraisītās nepatīkamās emocijas, tāpēc vēlreiz atvainojos vēstulē minētajai Valentīnai Garkalnei kundzei.

Silvija Jokste.

vēstulu nodaļas vadītāja

Kazimira Gailuma fotoeide

● Ganības.

Novada dzīves tēlotājs

MANTOJUMS

Viņš mēģināja rakstīt literārajā latviešu valodā, bet...

Visu mūžu Povuls Prikulis bija rakstījis tikai par to, ko labi pazina. Viņa stāstos vērtīgāks lasītājs atpazīna sevi un savus kaimiņus un radus. Rakstniekam ir nepieciešams just savu piederību pie savas tautas, pie savas zemes, pie tās likteņa.

Latgales literatūrai visbagātākajā — 1943. gadā N. Neikšānīšs rakstīja: «Jo divdasmīfūs godūs daudzlosūšais latgalīšs nu Cakula un citim sokuma jaunajim goja pasateiksmynot pornūvodūs pi Akuratera, Plūdoņa, tod šudņi nu Strēleries un Bendrupes, un Anšl. Egliša nok atsapyust un pasaiļdeit pi Andžānes, Egloja, Klīdzēja, Prikula un Madsolas Jona».

Šķiet, pārāk ilgs ir bijis šis mūsu ielaņas laiks. Tikai tagad, Povula Prikula 80. dzimšanas dienā, mēs mēģinām ainākt pie viņa. Un darījām to vakar — 29. jūnijā Ondzulu kapos.

V. ROMANOVSKIS

Īsa uzziņa

Povuls Prikulis ir dzimis 1910. gada 29. jūnijā Pēterburgā. Viņa vecāki galvaspilsētā bija iefadušies darba meklējumos. Pēc tēva nāves māte ar diviem bērniem atgriezās dzimtenē — Sēdežos. Šeit ģimenē ienāca patēvs, piedzima brālis.

Cetrās klases pamatskolas neliuva par šķērslī Povula centieniem pēc plašākas izglītības. To viņš darīja pašmācības ceļā. 1944. gadā P. Prikulis tika iesaukts Padomju Armijā. Pēc demobilizēšanās īslaicīgi strādāja avīzes «Latgales Taisneība» redakcijā.

Rūpes par māsu un māti piespieda P. Prikuli atgriezties Sēdežos. Līdz par mūža pēdējai dienai viņu vajāja smags sirds reimatisms. Viņš nomira 1966. gada 15. jūnijā Preiļu slimnīcā.

vēlēs zemē. Sadusa lampa. Tvaņeigi dyumi nu sveču daktem pīplyuda tumsajā ustobā un sakusa ar veistušus bērzenus smrodu. Ar nāpoteigim izbailu saucīnim, viņš par ūtru krīzdami, lūgūs un durovos spīzdamis, bāga orā bērīnīki.

Visi sastoja pogoļma attolokā styurī un gaidēja. Gaidēja, kod Eliass leiss pa durovom vai pasarodeis lūgā. Tys naboga Mozais Eliass, tys seikais čopons, kura dzeives laikā nīvīns vīneigais nasabeida. Bet tagad bērīnīku pulks nu jo soltos bailēs treisēja, jo storp jlm un Eliasu beja nūsastojis noves svešums.

Eliass nazkū nasārdeja. Drūsirdelīgoki daboja luktura un goja poši ustobā palyukot, kū lobu dora pīscalušais myvrūns. Sīncēs īgojuši, jī redzēja, «ka par ustobas slīgsni, kai bēgt grybādams, bet kojai slejūt pakritis, gulēja Garanču Andrivs. Jo plaši atvārtajos acīs un poršķībtajā mutē, jo krampaini savylktajos rūkos beja vārojamas noves sastyndznotas brīsmīgas bailes. Jam uz koļom, kai pakal dzeldamīs, beja uzaugūšs myvrūšais Eliass. Kad Eliasu pacēle, lai noguldeitu atpakaļ uz loveņas, tyka radzama iam ap koļu psīta aukla. Auklas ūtrs gois beja pīšits pi Garanču Andriva koīas. Vīns nu pulšim tad īzeola pogoļmā un sacēja bērīnīkim:

— Ejit īškā, nasabeistit! Navys myvrūšais Eliass dzelvs, bet gon Garanču Andrivs ir nadzelvs.

Redaktors Pēteris PIZELIS

Kad VI. Loča izdevumā 1943. gadā Daugavpīlī parādījās P. Prikula stāstu grāmatiņa «Nūsamaļdejuš», īsu, bet saturīgu recenziju rakstu krājuma «Olūts» otrajā numurā sniedza V. Vonogs.

Viņš rakstīja: «Prikulis ir reālists, vīnkors un mīreigs reālists — bez Sprūdža spēka un Klīdzēja patosa. Kūpvērtējumā par jo krojumu josoka, ka na jau visi dorbi byutu eisti saucami par stostim. Tūmār kai rakstureigus Latgolas dzeives tālojumus jūs varēs pīminēt vīnmār. Un tamā arī gromotas eisto vērtēiba».

Šodien vairs reti kurās mājās atradīsies šis pirmais un tā arī palikdams vienīgais rakstnieka stāstu krājums. Tā metiens bija divi tūkstoši eksemplāru. Vienīgi tālāka periodikā ir sastopami Prikula atsevišķi rīstīni un dzejoļi. Tālākie qadi bija kļušuma gadi ne tikai rakstniekam, bet arī visai latgallešu literatūrai.

P. PRIKULS

Dzeivais myrūņš

Azara Gailešus bēres: nūmvra Mozais Eliass. Bēru dīnas reitā nabēja radzams, ka Gailešus vai apleicejos sādžos — Ūšīnīkūs un Garanču kyupātu škūrstīni, ēst vardūt, jo uz vokora pusī leli i mozi, kai vaci, tai jauni laidēs uz bērēm.

Ar dzidotojom vīn apsasāda treis goldi. Puiši nūsamete uz sūla gar cepla molu un uz benčim pi durovom. Turpat pi durovom uz šauras, bērzenim apspraušas loveņas gulēja arī myvrūšais Eliass. Bet pusaudži un bērni mōz rodejos, ustobā. TI uzaturēja sīncēs, — tur varēja jūstīs breivok: un, topēc arī pateikamok pavadeit bēres.

...Kad, psalmes beļa nūdžīdolas, pasarodeja saimīneicas boltīm priksautim. Teinei, kas stovēla styurī pi durovom, pacēle voku un socē tamā sakortot ēdīnus pasnēgšonaī goldā. Sprausloja kļockas, grīze peirāgus rykos un bēre pupas muldenes. Pupas — bēru ēdīns nu laika zola. — lai bērīnīkim bērst osoraš kai pupas, apraužūt myvrūšo cylvāka liktīni.

Garanču Andrivs, sādādams uz benča natoli nu Eliasa koīgola, vīnai nu saimīneicom sacēja:

— Pasaver, sīvasmot, kai Eliass gul — dūmot, ka īvs dzērd gon, kai par jū dzīsmes Dīvam dzīd...

Uzrunoto pīgoļa pi Eliasa lovenas galvāla: kur zam apsakorušim bērzena zorim voli daga divi sveceites, pasavēre myvrūšo bolajā seļā un nūsapyudzama atbildēja:

— Tai jau soka, ka myvrūšais cylvāks leidz tam laikam vēl vysu dzeržūt, koleldz nateikūt nu bazneickunga porsvēteits. Kad bazneickungs porsvētel, tad myvrūšais pēc tam vairs nīko nadzērd... Ak, dīven... myružeigo dusēšona...

Bet Garanču Andrivs, tys pats Andrivs, kas byudams par lūpgonu, kozos na reizi ir īvedis zvrgu ustobā, uzcelīs vušku uz jumta vai cytaldu jūku taiseis, grīzēs otkon pi saimīneicom:

— Krystamot, cik es nūsavēru, tad myusu Eliass voi tik nadūmoī ko dareit —

— Kū?... nasaprasšona pasagrīze vīna nu saimīneicom, uzmaneigi pasavārdama uz myvrūšo.

Un redzi — Eliassam drusceit pakustēja koīa...

— Vedeklen... mīlū mosen...

— ocu nanūlaizdama nu myvrūšo, atsakope saimīneica un ar steivim pērstīm īsakēre pīdorknēs obom porejom — Kū es namaneiu? — Eliass kustīs... Eliass dzeivs...

...Pīsatrvuka dzīdotojas. Ap-sagoze sūli. Nūsarove goldīm ap-sagas. Sveces apdzysdamas

● LAIKRAKSTĀ PUBLICĒTIE MATERIĀLI NE VIENMĒR ATSPoguLO REDAKCIJAS VIEDOKLI. PAR PERSONU VĀRDU UN UZVĀRDU, SKAITĻU UN FAKTU PĀREIZĪBU ATBILD RAKSTU AUTORĪ.

● MŪSU ADRESE:
228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

● REDAKCIJAS TĀLRUNI: redaktors — 22059, redaktora vietniece, lauku dzīves un sporta nodaļas — 21759, redaktora vietniece izdevumam krievu valodā — 22154, atbildīgā sekretāre — 21996, sabiedriski politiskā nodaļa — 21769, rūpniecības, celtniecības un kultūras nodaļas — 21985, vēstņu, skolu dzīves un jaunatnes nodaļa — 22203, gramatvedība, uzzīpas par siudinājumiem — 22305.

Laikraksts «Novadnieks» iznāk kopš 1950. gada 29. marta otrdienās, ceturtdienās un sestdienās latviešu un krievu valodās. Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības apvienības Daugavpīlī tipogrāfijā (Daugavpīlī, Valkas ielā 1). Izdevniecība «Avīze» (Rīgā, K. Valdemāra ielā 105). Viena nosacītais iespiedloksne. Ofsetiespiedums. Izdevējdarbības licence Nr. 000069. «Новадникс» («Земляк»). Газета Преиļского района на латышском языке.

Metiens 14166 eksemplāru (latviešu valodā — 10178 eks., krievu valodā 3988 eks.).

Indekss 68169.
Pas. 668.

PREIĻU RAJONA PATĒRĒTĀJU BIEDRĪBU SAVIENĪBAS SAGĀDES UN RAZOSANAS APVIENĪBA organizē lupatu un makulatūras savākšanu, pēc piegādātāju vēlēšanās pārdodot preti preces.

Izbraukumi notiks šī gada jūlijā pēc šāda grafika:
Zakišos pie 74. veikala — 5. jūlijā no plkst. 10.30 līdz 11.30.

«Mierā» pie 68. veikala — 5. jūlijā no plkst. 12.00 līdz 13.00.

Vārkavā pie 66. veikala — 5. jūlijā no plkst. 13.30 līdz 15.00.

Ančkinos pie 67. veikala — 5. jūlijā no plkst. 15.30 līdz 16.00.

Kastirē pie 78. veikala — 19. jūlijā no plkst. 10.00 līdz 11.00.

Kategradē pie 79. veikala — 19. jūlijā no plkst. 12.00 līdz 13.00;

Preiļos:

siera rūpnīcas rajonā pie 9. veikala — 7. jūlijā no plkst. 10.00 līdz 12.00,

apvienības «Lauktechnika» rajonā pie 5. veikala — 7. jūlijā no plkst. 12.30 līdz 13.30.

Kooperatīvajā ielā — 7. jūlijā no plkst. 14.00 līdz 15.00, Ličos, Ļeņina kolhozā — 7. jūlijā no plkst. 15.10 līdz 16.00.

SCO dzīvojamo namu rajonā pie kantora — 21. jūlijā no plkst. 10.00 līdz 12.00,

Košukova ielā — 21. jūlijā no plkst. 12.30 līdz 13.30, Rēzeknes ielas dzīvojamo namu rajonā pie bibliotēkas — 21. jūlijā no plkst. 14.00 līdz 15.00,

Viļānu ielā — 21. jūlijā no plkst. 15.30 līdz 16.00.

RĒZEKNES PEDAGOĢISKAJĀ SKOLĀ

izsludinātā uzņemšana 1. — 4. klašu skolotāju specialitātē uz vidusskolas bāzes 1990./1991. mācību gadā ne-notiks.

LU uzsāk studentu uzņemšanu Latgales filiālē (Rēzeknē) šādās specialitātēs:

□ latviešu valoda un literatūra (ar specializāciju Latgales kultūras vēsturē),

□ ekonomiskā un sociālā plānošana,

□ krievu valoda un literatūra skolās ar latviešu mācību valodu (ar specializāciju kultūras vēsturē).

Dokumentus pieņem Rīgā LU uzņemšanas komisijā līdz 5. jūlijam un Rēzeknes pedagoģiskajā skolā — līdz 12. jūlijam. Iestājpārbaudījumi jākārto atbilstoši LU uzņemšanas noteikumiem šajās specialitātēs. Iestājek sāmenī notiks 18. jūlijā Rēzeknē, pedagoģiskajā skolā (Ļeņina ielā 115).

DAGDAS LAUKSAIMNIECĪBAS ARODVIDUSSKOLA

no organizācijām, uzņēmumiem un saimniecībām pieņem pasūtījumus darba drēbju un gultas veļas šūšanai (no pasūtītāja auduma), individuālos pasūtījumus.

Arodvidusskolas adrese: Krāslavas rajons, Dagda, Brīvības ielā 3, tālrūņi: 53092, 53559, 53165.

PIRCEJU ZINĀSANAI

Jūlijā pret taloniem tiks pārdotas preces šādā daudzumā:

□ cukurs — jūlija talons, 3 kilogrami;

□ kafija — talons Nr. 1, viena kārbā;

□ degvīns un liķieru izstrādājumi — tikai talons Nr. 4, viena pudele;

□ saimniecības ziepes — marta talons, viens gabals;

□ veļas mazgājamais pulveris — jūlija talons, viena paciņa (līdz 500 gramiem);

□ tualetes ziepes — jūlija talons, viens gabals.

Rajona patērētāju biedrību savienības valde

Dusi, dārgā māmuliņe.
Mūža miegs lai tev ir salds.
Auklēs tevī rasas rīti.
Zāle klās un sniedzīs balts.

(T. dz.)

Izsakām dziļu līdzjutību Francim Vasiļevskim, MĀTI smiltājā izvadot.

Antonišķu fermas kolektīvs

PARDOD darba zirgu Preiļos, Brīvības ielā 27—1.

PIENSAIMNIEKU ZINĀSANAI

Visos jautājumos, kas saistīti ar piensaimnieku sabiedrību veidošanos, griezties pēc konsultācijas Piensaimnieku savienības valdē pie valdes priekšsēdētāja Mārtiņa Seska Rīgā, Republikas laukumā 2, 1052. kabinetā.
Telefoni: 321572, 321842.
Valdes locekli izbrauc piedalīties visveidā ražotāju saietos.

Viss nepazūd, kad, tēti, kapu kalnā
Pār tevī vēsas smilšu sauias krīt...
Vēl paliek siltums, ko tu dzīvē
Un kaut kur dziļi sirdī sāpes mīt.

(A. Auziņš)

Skumju brīdī esam kopā ar Regīnu Šišo, TEVU smiltājā izvadot.

Aglonas ciema izpildkomitejas darbinieki